

3. Tips & Tricks

Fantastisch! Je weet nu wat drempels zijn en hoe je ze kan herkennen. Op de volgende pagina's geven we een aantal tips, over hoe je met die drempels kan omgaan.

Let wel, in realiteit moet je je manier van handelen vooral laten afhangen van de concrete situatie. Een tip kan je hierbij in de goede richting helpen, maar probeer altijd wat kritisch te blijven. Bovendien vind je de drempels nooit zo opgedeeld in hokjes zoals ze hier voorgesteld worden. Alle drempels kunnen door elkaar lopen, en soms op een erg verrassende manier. Bij een rolstoelganger, denk je meteen aan de fysieke drempels, maar misschien heeft hij/zij het ook financieel niet zo gemakkelijk. Zo kan medische verzorging erg duur zijn en een groot deel van het budget opsorpen. Of misschien heeft hij/zij het erg moeilijk met die handicap, reageert hij/zij soms vreemd en bestempelt je hem daardoor iets te snel als "onhandelbaar".

Naast praktische richtlijnen voor de verschillende drempels, gaan we daarnaast ook in op een aantal doelgroepen en hoe je best met hen kan omgaan. Let wel, ook hier spreken we slechts over gemiddelden!!

Men richt zich teveel op categorieën: de Marokkaan, de Turk, de Afrikaan, de autist, de ADHD'er... Veel beter is volgens mij om mensen te leren samenwerken met elkaar zonder ze een label op te plakken. De moeilijkheden m.b.t. verschillen zouden moeten erkend worden en er moet over gepraat worden, zonder daarom in categorieën te denken. Want er kunnen meer moeilijkheden zijn om met Piet om te gaan dan met Ahmed. Guillome heeft autisme. Bij hem moet je bv. zijn moeilijkheden bekijken en vooral ook wat hij wel kan en daarover communiceren met hem en met de groep, zodat ze met Guillome kunnen omgaan en niet met 'autisten.' Want eigenlijk bestaat er niet zo iets als 'autisme'. Het gaat over Autisme Spectrum Stoornis en er is evenveel variatie binnen de categorie ASS dan er mensen met autisme zijn, dus wat is het nut van categorieën? Hetzelfde met KSA'ers met een andere huidskleur of etniciteit. Alsof je weet hoe je met Ahmed moet omgaan als je weet hoe je met Mohammed moet omgaan en zijn cultuur kent. Mij gaat het in diversiteit vooral over mensen met verschillen. Iedereen is verschillend en zonder zware theorieën of categorieën moet je in je eigen groep individueel kijken wat de moeilijkheden zijn en hoe je er mee moet omgaan. Je kunt niet leren omgaan met Guillome door een boek over autisme te lezen. Je moet samen op weg gaan met Guillome en met vallen en opstaan te weten komen hoe we hem best kunnen ondersteunen in zijn lid zijn. Hetzelfde moeten we doen met Gilles die ADHD heeft en met Wim die doof is.

KSA Rooyghem

1. Tips voor drempelvrees

Informatieve drempel: We krijgen geen informatie of de informatie is moeilijk te begrijpen...

- Doe een zichtbare *ledenwervingsactie*, die zoveel mogelijk groepen bereikt: niet enkel de lager school van het college of de onmiddellijke buurt van je lokaal. Ga eens op zoek naar de blinde vlekken op jullie wervingskaart (zie onder “breng het in kaart”).
- Zorg voor *één contactpersoon* die als het even kan, een aantal jaar contactpersoon blijft. Op die manier creëer je een soort van vertrouwensband.
- Probeer *ouders* te overtuigen. Zij stimuleren of belemmeren dat hun kinderen naar een jeugdbeweging gaan. Enkele tips hierbij:
 - Ga op huisbezoek. Met persoonlijk contact bereik je veel meer dan met een telefoontje.
 - Verwittig even op voorhand wanneer je komt, zodat je niet voor een gesloten deur staat, of ze geen tijd voor je hebben.
 - Let wat op je kleding. Voor allochtone ouders kan kleding een struikelblok vormen
 - Toon foto's, de jaarplanning, enz om je werking concreter te maken. Ouders krijgen op die manier een beter beeld van je werking.
 - Probeer regelmatig contact met ouders van maatschappelijk kwetsbare jongeren te onderhouden. Een wekelijks telefoontje kan heus geen kwaad.
- Geef wat aandacht aan je *imago*. Hoe jullie je op straat gedragen, hoe het terrein rond je lokalen erbij ligt, of je niet te vaak voor geluidsoverlast zorgt... Voor ouders die KSJ-KSA-VKSJ niet kennen, is het net dat imago waar hun mening op gebaseerd wordt.
- Als je merkt dat het contact en de informatiedoorstroom stroef verloopt, kan je op zoek gaan naar een *brugpersoon*: iemand tussen de ouders en je groep. Deze brugpersoon kan iemand zijn van de organisatie waarmee je samenwerkt, iemand van een zelforganisatie, een leerkracht van één van de kinderen... Deze persoon heeft het voordeel dat hij of zij vertrouwen geniet van de ouders en kan jullie meer informatie verschaffen over de thuis-situatie. Als je zo'n externe vraagt om je bij te staan in contacten, is het erg belangrijk dat er een goede communicatie is met deze persoon.
In sommige organisaties zijn dergelijke brugfiguren zelfs 'structureel' ingebouwd als 'vrijtijdsbemiddelaars'.

Financiële drempels: jeugdbewegingen zijn te duur voor ons...

- Probeer je wekelijkse activiteiten goedkoop te houden. Naar een pretpark gaan is uiter-aard leuk, maar kost ook een bom geld.

- Bekijk in je leidingsgroep of je geen uitzonderingen kan maken voor leden die de prijs toch niet kunnen betalen.
- Ga op zoek naar financiële ondersteuningsmechanismen:
 - De meeste OCMW's hebben een extra budget om aan dergelijke vragen te beantwoorden.
 - KSJ-KSA-VKSJ beschikt over een Solidariteitsfonds waar je tot 500€ steun kan krijgen. Het aanvraagformulier en meer info vind je op www.ksj.org/nationaal/kapstok/werkgroepen/diversiteit/solidariteitsfonds. Let goed op dat je even kijkt naar de deadline voor het indienen van je aanvraag. Deze zijn in november en in juni.
- Sta even stil bij de bewegingskledij: welke uniformstukken zijn verplicht? Kan je eventueel tweedehands uniformstukken aanbieden? Of is er een mogelijkheid om een stuk van de uniformen te spijzen met de groepskas?
- Is er een mogelijkheid om een kleine 'uitleendienst' te organiseren voor slaapzakken, slaapmatjes en andere kampbenodigdheden? Zulke dingen kosten erg veel geld, als ze tegelijk aangekocht moeten worden. Je kan misschien eens kijken bij de verloren voorwerpen die nooit meer worden opgehaald of eens informeren of iemand nog spullen heeft liggen die hij of zij niet meer gebruikt.

Fysieke drempels: Dat gaat niet...

- Een gebrek aan mobiliteit kan al een eerste fysieke drempel vormen. Is er een op weg naar het lokaal een druk kruispunt dat ouders te gevaarlijk vinden om zonder begeleiding over te steken? Wonen sommige leden te ver om alleen met de fiets of te voet naar de lokalen te komen? Is er misschien te weinig personeel in de instelling voor personen met een handicap om je leden te brengen? Of hebben ouders geen tijd om elke week hun kinderen te brengen?

In de eerste 2 gevallen is het misschien leuk om een fietsronde te organiseren, begeleid door enkele leid(st)ers, waarbij je een heel deel van je leden op afgesproken plaatsen kan oppikken. Maar de fiets volstaat niet altijd. Is het een optie dat één leid(st)er wekelijks die kinderen gaat oppikken? Of probeer een carpoolingsysteem op poten te zetten met de ouders.

Jan heeft een mentale beperking, hij zit al van vroeger in KSA. Na zijn periode als lid, kon hij moeilijk leiding worden, maar hij is er nog wel altijd bij. Jan voelt zich thuis bij KSA dus ik vind dat we hem moeten blijven betrekken. Hij gaat bijvoorbeeld altijd mee als we met de leidingsgroep uitgaan. Hij moet dan op een bepaald uur thuis zijn, en wij passen ons daar dan aan aan. Er is altijd wel iemand die dat doet, maar dat kan ook niet elke keer.

Z'n ouders zetten hem dan af aan het lokaal en verwachten soms dat hij dan wel door iemand van ons naar huis gevoerd wordt. We moeten dan goed afspreken wanneer we naar huis gaan. We hebben hem al verschillende keren proberen uitleggen dat we niet altijd kunnen vertrekken wanneer hij wil, we zijn met een hele groep he!

Maar anders is hij er altijd bij en er is altijd wel iemand die een beetje naar hem omkijkt. We gaan hem zeker niet aan z'n lot overlaten. Het is zelfs gebeurd dat hij te voet naar huis vertrokken was en ik achter hem gereden ben en hem dan thuis heb afgezet.

- De meest letterlijke drempel is ongetwijfeld de drempel die personen met een fysieke handicap tegenkomen: een opstapje naar het lokaal, een te smalle toilet zodat een rolstoel niet gedraaid geraakt. Enkele weetjes: om met een rolstoel vlot door de deur te geraken, is een doorgang van minstens 90cm nodig; een opstapje van meer dan 2 cm is erg moeilijk te nemen; om een rolstoel te kunnen draaien (in een gang, maar ook op toilet) heb je minstens 150cm nodig; een geschikte toiletruimte is 165 op 195cm groot.
- Meer informatie vind je op www.toegankelijkvlaanderen.be

We maakten ons gebouw toegankelijk, omdat we samenwerken met Spelewijs, een jeugd-beweging voor kinderen met een beperking. Deze samenwerking houdt in dat zij hun eigen lokaal en opslagruimte hebben en iedere woensdagmiddag activiteit geven. Tijdens de zomervakantie gebruiken ze het volledige heem (uitgezonderd ons leiderslokaal en ons materiaalokot).

Welke aanpassingen zijn gebeurd? Bredere deuren en uiteraard nergens drempels: zeer handig voor de eigen werking om materiaal te versleuren of met karren binnen te rijden. Daarenboven is er geen gevaar voor vallende kabouters die het lokaal binnenstormen en over de drempel vallen en indien er iemand van de eigen werking niet mobiel is, dan moeten er geen aanpassingen meer gebeuren! Een aanrader voor andere groepen.

KSA Ieper

Culturele drempels: Die groep buitenaardse wezens lijkt me niets voor mij...

- Groepscultuur, gewoontes en tradities kunnen bewust of onbewust een enorme drempel vormen. Je moet ze daarom zeker niet allemaal afschaffen. Die tradities vormen immers de eigenheid van je groep. Denk wel eens na welke tradities je kan uitleggen en verklaren aan ouders en nieuwe leden en welke daarentegen misschien wat overbodig zijn. Ook hier de gouden raad: een goede communicatie kan veel problemen de wereld uit helpen!

- Verschillende waarden en normen kunnen ook een culturele drempel betekenen (zie boven). Door uit te leggen waarom je voor een uniform kiest, kan je de negatieve bijklank daarvan verminderen. En door elke activiteit te laten beginnen met een 'opstart halfuurtje', kan je de verschillende opvattingen van 'op tijd komen' misschien ook minder problematisch maken. Uiteraard moet je er tegelijk ook over waken dat van een grotere flexibiliteit niet geprofiteerd wordt.
- Je begeleidingshouding is essentieel voor het slagen van een toegankelijke jeugdwerking. Een open houding is eigenlijk al voldoende, maar toch geven we je graag nog enkele tips mee:
 - Probeer zoveel mogelijk structuur te bieden
 - Leg afspraken zoveel mogelijk uit zodat iedereen ze op dezelfde manier begrijpt. Zowel afspraken binnen één leeftijdsgroep als binnen heel de groep/beweging;
 - Breng zeker respect op voor alle leden en vooral voor hun bijzondere achtergrond. Als dat lukt zal het een kleine moeite zijn om je wat flexibel op te stellen en indien nodig kleine aanpassingen te doen zodat iedereen meekan.
 - Een andere tip om je leden te behouden heeft betrekking op omgaan met moeilijk gedrag. Probeer je zelf eens in te beelden hoe het is om plots in een nieuwe, vreemde omgeving terecht te komen. Als één van de leden moeilijk gedrag vertoont, moet je proberen dat in dit kader te plaatsen en die persoon niet te zien als een 'moeilijk persoon'.

Al deze zaken zullen het eenvoudiger maken om nieuwe leden te behouden. Zowel voor jezelf als voor de leden. Ook voor hen is het een nieuwe, onbekende en soms vreemde omgeving, waarin ze plots terecht komen.

2. Tricks voor Specialisten

Vluchtelingen

Vluchtelingen vinden in Vlaanderen erg moeilijk hun weg naar het jeugdwerk. In vergelijking met 'Nieuwe Belgen', kampen ze immers nog met het bijkomende probleem van *onzekerheid*. Als je niet eens zeker bent dat je in België kan blijven, wordt het voorzien van een 'zinvolle vrijetijdsbesteding' voor kinderen ondergeschikt. Als je elk moment weggestuurd kan worden, is het uitbouwen van een stevig sociaal netwerk en het opbouwen van vriendschapsbanden zeker geen prioriteit.

Daarnaast spreken ze meestal een andere taal waardoor communicatie erg moeilijk is. Niet alleen communicatie met leiding in de jeugdbeweging, maar ook met klasgenootjes en andere vluchtelingenkinderen.

Het benaderen van vluchtelingenkinderen wordt nog bemoeilijkt door de crisiservaring in het land van herkomst, waardoor ze moesten vluchten en vervolgens de crisiservaring in België, waar ze vaak op erg weinig opvang en begeleiding kunnen rekenen.

Een combinatie van al deze factoren zorgt dat vluchtelingenkinderen betrekken bij je KSJ-KSA-VKSJ-groep zeker niet gemakkelijk is, maar des te meer een uitdaging kan vormen! Een aantal tips, kunnen je hierbij helpen. Deze tips en veel meer, vind je ook terug in de uitgave "welkom in de groep" van ODiCe vzw; en kijk ook zeker even in de bundel 'Diversiteit van A tot Z'.

- Informeer je over de doelgroep 'vluchtelingen'. Je moet geen expert zijn, maar het loont de moeite om even te surfen op internet of je licht eens te gaan opsteken bij een gespecialiseerde organisatie.
- Begin kleinschalig, beter te klein dan te groot, liever 3 vluchtelingenkinderen dan 30. Een leuke ervaring kan je maar aanzetten tot meer, een negatieve ervaring zal je ontmoedigen. Om dezelfde reden kan je hen beter eerst uitnodigen voor een wekelijkse activiteit en niet meteen voor je kamp.
- Ga zeker op huisbezoek bij de ouders van de kinderen zodat je rustig kan uitleggen wat een jeugdbeweging precies is. Zorg ervoor dat je op voorhand weet welke taal de ouders spreken en neem wat beeldmateriaal mee ter verduidelijking. Eens ze lid zijn, blijft het aangeraden om regelmatig even langs de ouders van je nieuwe leden te gaan.
- Geef aandacht aan mogelijk racisme en pesterijen. Je kan dat gedeeltelijk vermijden door je groep op voorhand goed in te lichten over de komst van nieuwe leden. Hier toe bestaan verschillende methodieken en spelvormen. Ook een informeel gesprek kan wonderen doen. Elke vorm van verdraagzaamheid in je groep vertrekt uiteraard vanuit je eigen respect voor al je leden.
- Vluchtelingen en kinderen zonder wettelijk verblijfsstatuut zijn meestal op geen enkele manier verzekerd. Wel kan het OCMW of het opvangcentrum tussenkomen voor medische kosten. Voor de hele verzekeringskwestie, neem je gewoon even contact op met het nationaal secretariaat. Dan kan iedereen volledig verzekerd worden.
- Vluchtelingenkinderen kunnen plots verdwijnen als ze uitgewezen worden. Bereid jezelf en je groep hier goed op voor.
- Vluchtelingenkinderen hebben vaak een traumatische ervaring achter de rug. Je geeft bij de keuze van je spel hier best wat aandacht aan. Oorlogje spelen of schrikspelen kunnen erg vreemd overkomen voor hen. Een gewoon bosspel of dropping kan wel.
- Als er zich taalproblemen voordoen, kan je bijvoorbeeld gebruik maken van visuele ondersteuningsmiddelen zoals tekeningen. Gebruik zoveel mogelijk korte zinnen en herhaal alles indien nodig.

Autisme Spectrum Stoornis (ASS)

Mensen met autisme hebben één ding gemeenschappelijk: ze begrijpen de wereld op een totaal andere manier dan de 'gemiddelde' mens. Daarnaast verschillen ze evenveel van elkaar als iedereen, afhankelijk van leeftijd, intelligentie, hun omgeving. Toch een aantal tips. Deze en meer tips kan je vinden op www.autismevlaanderen.be en www.autismecentraal.com.

- Geef woorden een zo concreet mogelijke betekenis. Wanneer je opdrachten geeft, ben je best zo concreet mogelijk. Praat ook iets trager, zodat je deelnemer tijd krijgt om de informatie te verwerken. Spreek hen best niet aan met beeldspraak of figuurlijk taalgebruik. Ze nemen alles letterlijk op en kunnen je dan met de grootste vraagtekens aankijken, bijvoorbeeld als je zegt: 'met de mond vol tanden staan'.
- Ondersteun wat je zegt met foto's of tekeningen. Omdat de grote woordenstroom soms voor te veel informatie zorgt, kan het voor kinderen met autisme een steun zijn om hiervan gebruik te maken. Ook gebaren kunnen een hulpmiddel zijn. Maak dus zoveel mogelijk visueel!
- Hou je communicatie beknopt. Vermijd te veel aan info, geef info stap voor stap, geef tijd om informatie te verwerken. Je mag gerust een halve minuut tot een minuut wachten, wees to the point, geen rond-de-pot-gedraai.
- Structuur! Structuur in je planning, dag, activiteit... geeft je kind een houvast. Dankzij dat kader weet het kind wat van hem/haar verwacht wordt, wat hij/zij wanneer moet doen... Het geeft hem/haar een veiliger gevoel in de groep.
- Ondersteun je lid met organiseren en plannen. Je deelnemer kan dan wel thuis zelfredzaam zijn, op kamp zal hij niet weten hoe hij zijn zwemzak moet klaarmaken. Maak desnoods schema's op die de volgorde aantonen; wederom visualiseren!
- Zorg voor zo weinig mogelijk verrassingen. Je deelnemer vindt je enorm sympathiek als je voorspelbaar bent. Zo weet hij waaraan hij zich mag verwachten. Hoe meer hij zich hier op kan instellen, hoe aangenamer hij zich daarbij voelt.
- Zorg voor een programma op maat. Wissel drukke activiteiten af met rustige. Vooral voor kinderen met overgevoeligheid aan prikkels is dit belangrijk. Het is enorm vermoeiend voor hen om steeds in de drukte te zitten.
- Leer je lid kennen. Je lid is zelf een waardevolle informatiebron. Hij kan je meestal aangeven wat hij nodig heeft of niet, wat zijn angsten zijn, wat hem gerust stelt. Bekijk hem vanuit zijn individu en niet vanuit zijn handicap. Ook de ouders kennen je lid door en door. Zij gaan je met plezier vertellen wie het kind is, wat zijn karaktertrekken zijn, zijn dada's, wat hun aanpak is, waar hij onrustig van wordt.
- Heb oog voor signalen van angst of verwarring. Grijp in als je merkt dat je lid zich uit zijn lood voelt geslagen. Hij stelt die (voor hem) typische gedragingen die een woedeaanval

voorspellen. Roep hem bij je, praat met hem, leg hem pictogrammen voor zodat hij kan aanduiden. Zorg er in ieder geval voor dat de prikkel die hem van streek maakte, kan verholpen worden of dat de samenhang duidelijk wordt.

- Zorg voor een vertrouwenspersoon. Duid iemand aan voor je lid waar hij bij terecht kan met vragen, voor een veilig gevoel...
- Neem probleemgedrag niet persoonlijk op. Probleemgedrag heeft meestal te maken met angst, verwarring. Ook zijn eerlijkheid kan hem soms parten spelen. Hou in je achterhoofd dat hij vanuit details zijn gedrag stelt en dat het niet bedoeld is om kwaad opzet naar jou toe te stellen.
- Win zoveel mogelijk informatie in. Via familie, ouders, voorziening, andere leiding kan je veel info bekomen over het reilen en zeilen van je lid. Wat zijn zijn gewoontes, wat doet hem zich op zijn gemak voelen, wat heeft hij nodig om te functioneren in groep... Kostbare informatie van ontelbare waarde!

ADHD

Zitstil vzw zijn de experts voor personen met ADHD. Ze brachten een erg interessante brochure uit over ADHD in jeugdbewegingen. Deze brochure luistert naar de naam "Met ADHD op kamp? Zit stil springt erin!" Meer informatie vind je in de bundel 'Diversiteit van A tot Z'. Onderstaande tips zijn een selectie van de tips die Zitstil aanreikt:

- Bereid moeilijke situaties of speciale activiteiten voor: overloop met heel de groep de activiteiten, het gedrag dat je daarbij van hen verwacht, plus de beloning of de consequenties. Help hen door structuur aan te bieden.
- Help hen met het inbouwen van een stuk zelfcontrole: bv. Hoe ga je dit aanpakken, oplossen, organiseren?
- Als meer dan één leider in de groep staat, hanteer je best consequent dezelfde afspraken. Dat is duidelijk voor je lid en je lid kan jullie ook niet tegen elkaar uitspelen. Als ze wat ouder worden, kan je samen met hen de verwachtingen en afspraken bespreken. Dat geeft hen een gevoel van inspraak en ze zetten zich minder af tegen de opgelegde regels.
- Ze overschatten soms zichzelf en zetten vlug een grote mond op of zijn plots net erg verlegen en weten zich dan geen houding te geven. Ze hebben soms te weinig zelfvertrouwen. Hou de sfeer positief door je lid aan te moedigen en complimentjes te geven als hij/zij goed bezig is.
- Probeer als leiding zelf rustig te blijven.
- Let op met het in stand houden van vervelend gedrag door een *onbewuste beloning*. Wanneer je lid bijvoorbeeld geen zin heeft om aan een bepaalde activiteit deel te nemen, kan het andere kinderen gaan pesten of het spel gaan saboteren. Wanneer je je lid dan straft door hem af te zonderen, heeft het zijn doel bereikt.

- Hyperactieve kinderen hebben moeite om hun aandacht erbij te houden en hebben daardoor last om de juiste boodschap uit de opdracht te halen. Het is dus beter om te controleren of ze alles begrepen hebben. Dit kan je doen door hen te laten herhalen wat je gezegd hebt. Het kan ook helpen om een ander kind eerst te laten beginnen, zo geef je het kind met ADHD ineens een voorbeeld van hoe het spel verloopt.
- Ze zijn dikwijls *slechte verliezers*, maar in competitiespelen gaan ze tot het uiterste. Zoek naar een goed evenwicht tussen inspanning en ontspanning: wanneer je na een druk competitiespel een rustige activiteit organiseert, kan de sfeer wat ontladen.
- Geef tijdig aan wanneer een andere activiteit begint, zodat ze daaraan kunnen wennen: bv. "Nog vijf minuten en dan gaan we...". Zorg ervoor dat ze in de tijd tussen spelen ook weten wat ze moeten of kunnen doen. Als je deze kinderen iets laat doen, geef hun dan *korte* opdrachten. Geen twee of drie taken tegelijk, maar wel één sterke en duidelijke boodschap.
- Tijdens het wachten op de volgende activiteit loopt het dikwijls fout. Probeer probleemsituaties te voorkomen door op *vrije momenten* een opdracht te geven die je lid graag doet, of zorg voor afleiding of verstrooiing.
- Misschien kan je een *contractje* of een soort fair play-kaart (met daaraan gekoppeld een beloning) met de kinderen opstellen; bijvoorbeeld eerlijk spelen, niet boos worden als ik verlies, niemand uitlachen, bij het spel blijven ook als het moeilijk gaat, iedereen laten meespelen... Het zal meestal nodig zijn om de afspraken duidelijker te maken: bv. wat betekent 'eerlijk spelen'? 'Flink' betekent 1 stempel en 5 stempels betekenen een beloning. Met de kinderen kan je afspreken wat de beloning kan zijn, iets tastbaars of een activiteit die zij mogen kiezen.

Tot slot...

Met alle vragen kan je uiteraard terecht op je provinciaal of nationaal secretariaat!

